

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELÖLELŐ SZAKLAP.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET ♦ ♦ SZERKESZTI: UNGER EMIL DR

:: :: Kéziratok és szakkérdések :: ::
a szerkesztőség címére küldendők.

Előfizetési díjakat és hirdetések az
Országos Halászati Egyesület
(Budapest, V. ker. Kossuth Lajos-tér 11.
:: :: II. emelet 216.) fogad el. :: ::

Szerkesztőség: Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

M. Kir. Halélettani és Szenny-
víztisztító Kísérleti Állomás

MEGJELENIK EGYELŐRE MINDEN HÓ KÖZEPÉN.
Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nemtagoknak előfizetési díj: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Egész évre 12 pengő.} \\ \text{Fél évre 6 pengő.} \\ \text{Külföldre egész évre 16 pengő.} \end{array} \right.$
Állami alkalmazottaknak 50%-os kedvezmény jár.

HALÁSZAT—(FISCHEREI)

FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHEREI
Organ des Ungarischen Landes Fischerei Vereins Budapest.

:: :: Verantwortlicher Redakteur: :: ::
Dr Emil Unger.

:: Administration: Ungarischer ::
Landes Fischerei Verein,
BUDAPEST,
:: :: Kossuth Lajos-tér 11 II. 216. :: ::

Redaktion: Kgl. Ung. Ver-
suchsstation für Fischerei-
biologie und Abwässerbe-
seitigung, Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

TARTALOM: Negyvenedik évfolyam — A „Halászat“ jubileumára. *vitéz Uzsocki Szurmaj Sándor báró.* — A jövő. *Répassy Miklós*
— Az Országos Halászati Egyesület. *vitéz Illésy Zoltán.* — A halászati biológiai állomások feladatáról. *Dr. Maucha Rezső.* — A hal-
propaganda jelentősége. *Hallóssy Ferenc.* — Emlékeimből. *Corchus Zoltán.* — Növelni kell a belföldi halfogyasztást. *Dr. Lukács Ká-
roly* — Kannibalizmus a pontyféléknél. *Dr. Keller Oszkár.* — Eladó halivadék. — Árjegyzések. — Hirdetések.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: — XL. Jahrgang! — Zum „Halászat“ Jubileum — Die Zukunft Des Ungarischen Landes-
fischereivereins. — Die Aufgaben der fischereibiologischen Stationen. — Die Bedeutung der Propaganda. — Aus meinen Erinnerungen. —
Der innere Fischkonsum muss erhöht werden. — Kannibalismus bei Karpfenartigen Fishen. — Verkäufliche Fischbrut. — Fisch-
preise. — Annoncen.

Negyvenedik évfolyam!

Mai számunkkal a „Halászat“ negyvenedik évébe lépett. Szép idő ez, nemcsak az ember, de egy folyóirat életében is. Az ember életében a teljes tetterő, munkakészség és elegendő tapasztalat birtokát is szokta már jelenteni, s az arra való képességet is, hogy az élet viszonyosságai, a viszonyok várt vagy váratlanul bekövetkező változásai közepette is megtalálja a helyes utat, melyet követni kell a nagyobb bajok elkerülésére vagy az azoktól való megszabadulás elérésére. A negyvenedik évet taposó ember meg érett már arra is, hogy a hozzáfordulóknak helyes tanácsot adni és másokat vezetni is tudjon.

Ilyenféle célja van a mi lapunknak is, a halászat-
tal foglalkozók tájékoztatása, hasznos tanácsokkal való ellátása, irányítása ennek a lapnak a feladata. Negyvenedik esztendeje teljesíti ezt a hivatását. — A szerkesztői asztalnál elgondolkoztunk arról, hogy vajjon mi módon üljük meg e nevezetes évfordulót? Úgy véltük, akkor cselekszünk a leghelyesebben, ha felkérjük hazánk legkiválóbb halászati szakembereit, hogy írjanak ez alkalommal lapunkba, rájuk bízva a cikkek tárgy körét és tartalmát.

Többen teljesítették kérésünket, s most ennek eredményeképpen az e számunkban található cikkeket olvasóink különös figyelmébe ajánljuk. —

Három cikkíró egymástól függetlenül mutat rá arra a tényre, hogy a jelen és a közel jövő legfontosabb feladata a *belföldi halfogyasztás fokozása*.

Manapság csak ez az egyetlen út látszik járhatónak ama cél elérésére, hogy a negyven év előtti kis palántából terebélyes, egészséges és bőségesen gyümölcsöző fává nevelt magyar halászatot, haltenyésztést és halkereskedelmet épségben megtarthassuk, visszafelődéstől megóvhassuk és továbbfejlesztve átadhassuk az utánunk következő magyar nemzedéknek. Mert ez a mi szent kötelességünk! Nemzetünknek, hazánknak tartozunk ezzel mindnyájan, akik a halászatból, haltenyésztésből és halkereskedelemből közvetlenül vagy közvetve élünk!

Kötelességünk jelenleg fokozott áldozatokat is hozni ezért a célért, annál is inkább, mert bizonyos, hogy az áldozatkészség nem lesz hiábavaló. A külföldi és a hazai halpropaganda eredményei kétségtelenül beigazolták eddig is, hogy a fogyasztás jelentékeny emelkedése ezáltal elérhető, s az eredmény maradandó. A propaganda sikere a halexport csökkenését sőt megszűnését is teljesen pótolhatja, s így a halászatot, haltenyésztést és kereskedelmet sokkal biztosabb alapra fektetheti. A fokozódó belföldi kereslet a halárakat is megfelelő nővára emeli és módot nyújt a káros áringadozások kiküszöbölésére

Ha meggondoljuk, hogy a jelenlegi átlagos hazai fejenkénti évi halfogyasztást még fél kilóval sem kellene emelni ahhoz, hogy összes természetes vizeink és tógazdaságaink haltermése itthon elfogyjon, akkor látjuk, hogy a vállalandó feladat nem is túlságosan nagy! Külföldön ennél nagyobb feladatokat is sikerrel megoldottak.

A propagandának az eddiginél szélesebb alapokon és hatalmasabb eszközökkel való megszervezése e sorok írójának véleménye szerint az Országos Halászati Egyesület keretében sikerülni fog, ha az érdekeltek az egyesületet e munkájában az eddiginél fokozottabb mértékben támogatják. Erre kérünk tehát minden olvasót, egyesületünk minden tagját.

Ha olvasóink mindegyike komolyan arra törekednék, hogy csak egy új olvasót, egy új tagot szerezzen az Országos Halászati Egyesületnek, ez is igen megkönnyítené céljaink elérését.

Negyvenedik évfolyamunk első számát ezzel a kérrrel indítjuk útjára a megnagyobbodott Csonka Haza minden tájára, és olvasóinknak boldog új esztendő t kívánunk.

A „Halászat” jubileumára.

Írta: **vitéz Uzsoki Szurmay Sándor** báró
ny. gyal. tábornok, ny. honvédelmi miniszter, az
Országos Halászati Egyesület alelnöke.

Ezer éves multunkban nem nagy kor a 40 év, amióta a „Halászat” c. szaklapunk életre kelt. Ha azonban figyelembe vesszük azt, hogy ezen idő előtt mily sokáig nem volt a halászaiknak, haltenyésztőinknek és halkereskedőinknek lapjuk, akkor eszmélünk csak arra, mily hasznos volt e szaklap létesítése! Hiszen addig úgy a halász, mint a tógazda, aki külföldi szaklapot nem olvashatott, kizárólag a gyakorlati életben tapasztaltakra volt utalva és csak annyit tudott a szakmájából, amit mástól hallott vagy gazdaságában saját kárán tanult meg.

Ezt az áldatlan állapotot megszüntette megjelenésével a „Halászat,” még pedig igen gyökeresen, mert mindig kiváló szakemberek voltak annak szerkesztői és munkatársai és mindig jobban és jobban fejlődött a lap a tökéletesség felé. Mostani szerkesztője is dr. Unger Emil m. kir. mezőgazdasági kísérletügyi igazgató és egyetemi magántanár, a halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomás egyik főembere, aki tizennégy év óta szerkeszti a lapot, nemcsak kiváló biológus, hanem oly lelkes barátja is szakmájának, hogy fáradozásoktól és nagy munkától sem riad vissza sohasem és önzetlenül mindenütt azonnal közbelép a helyszínén is, ahol bajok vannak vagy csak jótanácsot kérnek és javít a helyzeten. (Vízszennyezések, halbetegségek, stb., stb).

Nem kívánok most egyebet, mint azt, hogy kedvelt lapunk a mai színvonalán megmaradjon. Mert akkor a magyar halászok, tógazdák, halkereskedők és az újabban melegen felkarolt sporthorgászok is mindig hasznosat és tanulságosat fognak benne olvasni, főképp pedig tógazdaságaink is azon a legmagasabb, elismert nívón fognak maradni, melyre felküzdötték makgukat.

A jövő.

Írta: **Répássy Miklós**
ny. földművelésügyi államtitkár, az
Országos Halászati Egyesület alelnöke.

A jövő mindenkit izgat, mert hisz az élet maga tulajdonképp a jelenné váló jövő. A jövővel való foglalkozás legtágabb értelmű formája a jövődőlés. Ezt úzi a legtöbb ember, egyszerűen rábizva magát a képzelet csapongására: vagy beválik aztán, vagy nem. Üzletnél,

kenyerkeresetnél, bajos dolog az ilyenféle jóoknak hasznát venni. Ott legfeljebb csak az „előrelátó” emberek számítanak, akik a jelen való tényeiből következtetve igyekeznek munkájukat úgy irányítani, hogy az jó eredménnyel járjon. Természetes, hogy következtetéseik olykor egészen nemleges megállapításokra is vezethetnek, vagyis arra, hogy valamely téren, vagy irányban egyáltalán nem érdemes dolgozni. Ez is ér valamit, mert akkor idejében máshoz kezdekhetnek.

Lapunk 40 éves fennállásának évfordulóján a gazdasági világhelyzet eléggé zavaros arra, hogy a halászat terén dolgozókat is magukba szállásra kényszerítse. Nem lesz talán felesleges, ha halászatunknak, mint termelési ágának hazai viszonyaink között való helyzetét s kilátásait tisztázni megkíséreljük.

Minden gazdasági tevékenység két fő részből áll: a termelésből és az értékesítésből. Termelni csak úgy érdemes, ha a terméket megfelelő áron értékesíteni tudjuk.

Halászatunk termelési területei a természetes vizek és a mesterséges tógazdaságok. Természetes vizeink között legjelentékenyebb a Balaton tava, kerekén 100.000 k. hold kiterjedéssel. Ha csak azt vesszük is figyelembe, hogy a Balatonból kifogott hal évi mennyisége a Balaton egységes kezelésének kezdete, 1900 óta 7500 métermázsáról 13.000-re növekedett, tehát csaknem megkétszereződött, akkor bizvást megállapíthatjuk, hogy ennél a víznél egyelőre baj nincs.

Folyóvizeink közül a Tiszán ugyanilyen biztatónak mutatkozik a helyzet amikor pl. azt olvassuk a Szolnokvidéki felső tiszai halászati társulat 1937. dec. 20-án tartott közgyűléséről szóló híradásban, hogy a társulati vízterület bérbeadásánál az eddigi 7900 P-vel szemben 9260 P évi haszonbért sikerült elérni. Nem lehet baj a Dunán sem. Az Érd-Dunaegyházi h. társulat 1936-tól kezdődő 6 évre az eddigiekkel azonos feltételek mellett adta bérbe vízterületét a régi bérlőknek. A Soroksári-Dunaági hal. társulat pedig tudvalevőleg rekord béreket ér el, mert 3000 kat. holdnyi vízterülete után évi bevétele 15.000 P.

Semmiféle tespedés sem állapítható meg a mesterséges pontyos tógazdaságoknál sem. Ezeknek a tógazdaságoknak területe az országban ma kerekén 18.000 k. hold, tehát jóval több, mint volt a háború előtt Magyarországon és az építési kedv még ma sem szűnt meg.

A termelés terén tehát még mindig haladunk.

Hogy állunk azonban az értékesítéssel? Az utolsó tíz évre vonatkozólag a legfőbb kereskedelmi halunk, a ponty nagybani ára a „Halászat”-ban közölt adatok alapján 1927. decemberében 1·70—2·20 P volt, 1938-ban pedig már csak 1·00—1·50 P. Ha tehát panaszkodnak a halászat terén dolgozók, ha „válság”-ról beszélnek, különösen pedig, ha *viszálykodnak* egymással, ebben az árcsökkenésben kell e nem kívánatos jelenségek okát látnunk. Minek a következménye ez a 30—40%-os áresés?

Szó sincs róla, első sorban a több termelésnek. Itt azonban nemcsak a legnehezebb, de legveszélyesebb is a beavatkozás. Minden gazdasági tevékenységnél a termelés csökkentése az „ultima ratio.”

Ha még mindig van hajlandóság az emberekben a termelés fokozására, az csak azt igazolja, hogy kellő feltételek mellett, még mindig adhat — ha nem is kalácsot, mint valamikor régen, — de legalább is kenyeret a haltermelés. — És ha száraz is az a kenyér, még akkor is kár volna megfosztani attól a dolgozók egy részét.

Arra azonban vigyáznunk kell, hogy legalább ez a száraz kenyér megmaradjon.

A „Halászat“ legutóbbi számában *Kontur György* igen megszívlelendő adatokat közöl külkereskedelmi vonatkozásban (Halászat 1938. 23—24. sz. Édesvízi hal-kivitelünk és tengeri halbehozatalunk alakulása 1932—1938 években). Az európai országok elzárkózása következtében halkivitelünk bizony alaposan megcsappant. 1933. óta 16.398 q-ról 9413 q-ra süllyedt 1937-ben. Hátha még azt is megjegyezzük, hogy 1930-ban Lengyelországba még 8635 q-t adtunk el, 1937-ben pedig már csak 365 q-t! De mind ez nem elég. Emellett még behoztunk friss tengeri halból 1937-ben 9478 q-t, vagyis annyit, mint amennyit édesvízi halból kivittünk. De behoztunk még halkonzerveket is; a vége az, hogy a hal külkereskedelmi mérlege hazánkban veszteséggel zárul.

Szerencsére 1938-ban némi javulás észlelhető. Ennek az esztendőnek első felében a kivitel és behozatal értéke egyenlő volt s a második felévben a helyzet minden jel szerint még kedvezőbben alakult. Itt kell tehát megfognunk a dolgot. Ezt a javulást kell tovább fokozni: részint a régi piacok tágításával, részint újabbak keresésével, részint a *halbehozatal* korlátozásával. Nagyon jól tudom, micsoda rendkívüli nehézségek állanak mindennek útjába. De amint látjuk, nem lehetetlenséggel állunk szemben, hanem csak nehéz, talán nagyon nehéz munkával, a mely elől kitérni nem szabad.

Nézzünk aztán kissé körül idehaza is. Az a nagy megfordulás a külkereskedelmi viszonylatban, hogy valamikor ponty termékünk $\frac{2}{3}$ -át vihettük ki, ma pedig talán csak $\frac{1}{4}$ részét, a többit pedig itthon kell elfogyasztanunk, már eddig is eléggé eredményes oly munkára kényszerített, amellyel azelőtt édes-keveset törődtünk: *A belföldi halfogyasztás növelésére a propaganda és reklám minden eszközével.* Hogy ez a munka céltudatosan végezve, meddő nem maradhat, bizonyítja az, hogy nálunk a halfogyasztás még mindig nagyon csekély. Hiszen, ha a 75.000—80.000 q-ra becsült évi haltermésünket elosztjuk a kereken 10 millió lakosra, akkor is csak 0.75—0.8 kg jut egy fejre évenként. Hol vagyunk tehát még pl. Svájcnak 3.5 kg-mos, Németországnak 10 kg-os és a hihetetlennek feltűnő 17 kg-mos angol fejadagtól?

Röviden összefoglalva kivitelünk növelésére, a tengeri halbehozatal csökkentésére és a belföldi fogyasztás gyarapítására kell törekednünk, ha élni akarunk.

Mindehhez megfelelő szervezethez és józan belátás kell.

Érdek képviselőinknek meg van a kellő formája az „Országos Halászati Egyesület“-ben, amelyben benne vannak úgy az ország nyílt vízi halászatának képviselői (A Balaton és Velencei tavak, a Duna, Tisza és többi folyó vizeink halászati társulatai) mint tógazdaságaink túlnyomó nagy többsége és a halászat iránt érdeklődők egész serege. Az egyesület így nagy erőt képviselhet és a nagy erővel nagy munkát is végezhet.

De egyről nem szabad megfeledkezni. Igen sok más gazdasági termelésnél is hasonlóan nehéz a helyzet; az államnak akár erkölcsi, akár anyagi támogatásáért verseny folyik. A létért való küzdelemben kifejthető erőt tehát nem szabad szétforgácsolni különleges célok érdekében, sem gyengíteni közömbösséggel.

Munkánknak eredménye csak akkor lehet, ha mindig csak az általános érdeket tartjuk szem előtt.

Ebben a munkában, amint az eddig is történt, 40 éven át, a szellemi részt méltóan képviselte a „Halászat“ és bizonyára fogja képviselni a jövőben is.

Úgy legyen. —

Az Országos Halászati Egyesület.

Irta vitéz Illésy Zoltán

miniszteri tanácsos, az Országos Halászati Egyesület igazgatója.

A „Halászat“ 40 éves jubileumával kapcsolatban időszzerű visszapillantást vetni a lapot fenntartó Országos Halászati Egyesület keletkezésére és fejlődésére.

A halászzal foglalkozók egyesülésének első nyomát 1870-ben találjuk, a mikor gr. Migazzi Vilmos elnöke alatt megalakult a „Felsőmagyarországi Halászegylet“ előbb Aranyosmaróth, utóbb Késmárk székhellyel. Az egyesület kebelében hamar kitűnt annak szüksége, hogy a halászat védelme és emelése érdekében az egyesület tevékenységét az egész ország igényli, főleg a mikor a halászatnak állami hivatalos szerve nem is állott még fenn, és így a földművelésügyi minisztériumban szervezett földművelési osztály minden szakkérdésben a fenti egyesület véleményét kérte ki.

Az országos hatáskörre való kiterjesztés iránti mozgalom következtében az egyesület 1885. évi rendes közgyűlését Budapestre hívta össze, ahol közös akarattal átalakult „Országos Halászat Egyesületté“ Budapest székhellyel. Elnökké ugyancsak gr. Migazzi Vilmost, ügyvezető alelnökké Kriesch Jánost választották meg, az alapszabályokat is megalkották, s azok 1886-ban miniszterileg jóváhagyattak. Az egyesület pecsétjén is az 1885. év van mint alapítási évszám feltüntetve.

Az új egyesület már élénk részt vett a halászatról szóló 1888. évi XIX. t. a. bizottsági tárgyalásain.

1888-ban meghalt az egyesületi tevékenység központjában álló alelnök, s rövid idő múlva követte őt a halászati ügyek másik lelkes harcosa, gróf Migazzi is. A vezetők nélkül maradt egyesület ezután megszűnt működni és évekig feledésbe merült, a nélkül, hogy feloszlását kimondták volna.

Az életbeléptetett halászati törvény rendelkezései alapján megalakult Balatoni Halászati Társulat elnöke: gr. Széchenyi Imre 1901. évben a halászati törvény módosítása céljából Budapestre országos halászati kongresszust hívott egybe a mely alkalommal Landgraf János orsz. halászati felügyelő felvetette azt az eszmét, hogy a halászat állandó érdekképviselőtének biztosítására az alakilag már szervezett, és jóváhagyott alapszabályokkal bíró Országos Halászati Egyesület újra életre keltessék. Az indítványt a kongresszuson résztvevők egyhangú lelkesedéssel elfogadták és a működés megindítására egy 5 tagú bizottságot küldtek ki, a mely egyidejűleg a tagszervezést is újólag megindította és elhatározta, hogy az egyesület a „Halászat“ c. lappal szoros kapcsolatot tart fenn, s azt tagdíj fejében minden egyes tagnak díjtalanul küldi.

A belépésre szóló felhívás eredményes volt és a tagul jelentkezők száma örvendetesen gyarapodott. A „Halászat“ 1901. évi május 15-iki száma közli az először jelentkező mintegy 50 tag névsorát, a kik közül jelenlegi alelnökünkön Répássy Miklóson kívül még Sváb Gyula czibakházai birtokost találjuk mostani tagjaink sorában.

Újra alakuló gyűlés Budapesten 1902. március 5-én volt, a mikor már 93 tagja volt az egyesületnek és a tisztikart is megválasztották. Elnök Széchenyi Imre gróf, alelnökök: Meszlényi Benedek és mádi Kovács László. A „Halászat“ 1902. évi I. száma már bevezető programjában kijelenti, hogy jövőben mint az O. H. E. hivatalos közlönye fog megjelenni.

Az újra alakulás utáni első gyűlésen, 1903. máj. 16-án már 109 tag volt, s az egyesület már az első évben részt vett a pozsonyi halászati kiállítás rendezésén, a külfölddel létesített halászati vámszerződés tárgyalásain, halászati tanfolyam és az épülő mezőgazdasági múzeumban külön halászati osztály felállítására vonatkozó előmunkálatokban. Egyúttal új alapszabályt dolgozott ki, melyet a minisztérium 67106/1903. sz. alatt hagyott jóvá.

1905. végén meghalt gr. Széchenyi Imre, 1909. évben pedig Meszlényi Benedek, a másik alelnök pedig a fővárosból elköltözött így az egyesület életében újabb pangás állott be 1912. évig a mikor mádi Kovács László által márc. 28-ra összehívott közgyűlésen elnökké Tallián Béla br. volt földm. minisztert, alelnökké br. Inkey Pált és Grassl Hugót választották meg, azonkívül 30 választmányi tagot, akik közül Répássy Miklós, Dr. Goszthony Mihály, Purgly Pál és id. Zimmer Ferenc mai napig is egyesületünk vezetőségébe tartoznak. Innen kezdve már megszakítás nélkül élénk szerepet vitt az egyesület a halászat minden kérdésében. Az 1913. évi közgyűlés már 225 taglétszámról jelent. Az 1914. évben elhalt Grassl Hugó helyett Landgraf János lett egyik alelnök.

A háborús éveket az egyesület úgyszólván a halászati eszközök, anyagok és felszerelésekben mutatkozó hiány elleni küzdelemben töltötte. A proletárdiktatúra alatt rövid időre az egyesület kénytelen volt tevékenységét beszüntetni, a halászmestereket és halászmunkásokat igyekeztek — bár kevés sikerrel — a húsiparosok szakszervezetébe tömöríteni. A „Halászat“ sem jelenhetett meg 1919. márciustól—decemberig.

Az 1921. évi első közgyűlésen Landgraf János helyett Dobránszky Béla lett alelnök, ugyanezen év végén meghalt Tallián Béla br. a ki mintegy 10 évig volt elnök és a kinek megválasztása egybe esik az egyesület már kialakuló félben levő életének újra fellobbanásával. Elnöksége alatt, a taglétszám rövidesen megkétszereződött, és az egyesület erkölcsi és anyagi erejében meggyarapodva, — helyt tudott állani minden esetben a mikor a közös érdek képviselője azt szükségessé tette. Halála után 1922-ben br. Inkey Pált elnökké, és Corchus Bélát alelnökké választotta az egyesület. Az ő 1924-ben bekövetkezett halála után, Répássy Miklóst választották alelnökké, aki e tisztséget ma is viseli.

Az 1930. évben Dobránszky Béla halálával megüresedett alelnökségre vitéz br. Szurmay Sándort, az az 1931. évben pedig br. Inkey Pál lemondása folytán elnökké Tomcsányi Vilmos Pált választotta meg az egyesület.

Az ország területcsonkításával járó veszteség az egyesület életében is éreztette hatását, egyrészt a tagok száma lepadt, másrészt az új országhatárok következtében a termelésnek és értékesítésnek oly nehézségei jelentkeztek, a melyek az egyesületre állandó feladatok megoldását hárították.

A háború utáni időkben az egyesület a kiváló vezetés eredményeképpen betöltötte azt a hivatását, hogy a halászat minden ágának érdekeit képviselje és előmozdítsa, taglétszáma pedig a békebeli meghaladva majdnem 250-re emelkedett. E számot a visszacsatolt felvidékünkéről máris csatlakozó — főleg nyílt vízi — halászok fogják növelni, a kiknek Szlovénországban is népes egyesületük volt.

A halászati biológiai állomások feladatáról.

Irta: Maucha Rezső dr.

kísérletügyi igazgató, egyetemi magántanár, a m. kir. halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomás vezetője.

Az 1873. és 1876. évek között lezajlott híres tengerkutató expedíció, amely a rendelkezésre bocsátott angol hadihajó nevére „Challenger“ expedíció néven ismeretes, fordulópontot jelent a biológiai tudományok történetében. Az eredetileg gyakorlati célokra szervezett expedíció a tenger életvilágának olyan változatos megnyilvánulását tárta fel a tudósok előtt, hogy annak tudományos téren elért eredményei lényegesen túlszárnyalták a jól megoldott gyakorlati feladatok jelentőségét. Mindenek előtt reá irányította a tudósok figyelmét a vizek életére, úgyhogy tulajdonképpen innen számíthatjuk a modern hydrobiológia kialakulását is. A megindult lázas tudományos munka csakhamar külön tudományos intézetek, biológiai állomások alapítását tette szükségessé. Eleinte tengeri, később a századforduló elején azonban egyre több édesvízi biológiai állomás is keletkezett, melyek közül bennünket elsősorban az utóbbiak érdekelnek, annál is inkább, mert hazánk sem maradt el e téren a külföld mögött, amennyiben az Országos Halászati Felügyelőség akkori kiváló vezetőjének javaslatára már 1906-ban a magyar kísérletügyi nagynevű apostola Darányi Ignác földművelésügyi miniszter elrendelte a magyar királyi halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomás megszervezését.

A történeti fejlődés e rövid vázlatos ismertetése után néhány szót óhajtanánk az édesvízi halászati kísérleti állomások feladatáról szólni. Ez tulajdonképpen egy mondatba foglalható, amennyiben a kísérleti állomások feladata az édesvizek életjelenségeire vonatkozó tudományok művelése, azok előbbre vitele és az elért tudományos eredményeknek a gyakorlatba való átültetése kapcsán az édesvízi halászatot és az okszerű haltenyésztés érdekeit előmozdítani.

Mint látjuk tehát a halászati kísérleti állomások feladatköre két részre tagozódik. Az első rész tisztán tudományos, a másik gyakorlati irányú.

Vegyük most a két részt külön-külön szemügyre! Azt mondtuk, hogy első feladata az édesvízi kísérleti állomásoknak az édesvizek életjelenségeire vonatkozó tudományok művelése és előbbre vitele. Harminc-negyen évvel ezelőtt, amikor az első édesvízi biológiai kísérleti állomásokat alapították, mindig az édesvizek életjelenségeire vonatkozó *tudományokról* beszéltünk. E tudományokon elsősorban a zoológiát, botanikát, az élettant, öröklést, a kémiát, bizonyos mértékig a fizikát, hydromechanikát, geológiát, meteorológiát stb. értettük, amelyekről már akkor is tudtuk, hogy többé-kevésbé szerves kapcsolatban állanak a vízben lejátszódó élettudományokkal és így a halhústermelés feltételeinek megállapításánál, irányításánál azok eredményei felhasználandók, módszerei alkalmazandók. Csakhogy akkor a vízben lejátszódó élettudományok és az élettelen környezet (a víz kémiai összetétele, fizikai sajátságai, a talaj topographiai és geológiai viszonyai, a meteorológiai tényezők stb.) közötti kapcsolatok még csak igen kis mértékben voltak ismeretesek, a gyakorlati gazdák és szakemberek egyaránt csak próbálgatásokra voltak utalva.

Hála a kísérleti állomásokon végzett tudományos bűvárkodásoknak, ma már ez nem így van. Az oekológia módszereinek bevezetése folytán a vízben lejátszódó élettudományok és az élettelen környezet természeti tényezői az ú. n. *milió-tényezők* között szoros kapcsola-

tokat sikerült megállapítani, amelyekkel ma már egy külön önálló tudományág, az édesvizek tudománya a *limnológia* foglalkozik. Ez a tudomány tehát összetevő, szintetikus tudomány, amelynek az előbb felsorolt tudományágak egyenrangú segédtudományai. A limnológia, amely az utóbbi két évtizedben a tudományok történetében példa nélkül álló nagy fellendülésről tanuskodik, lehetővé teszi, hogy a sötétben való tapogatódzás helyett ma már igen sok gyakorlati vonatkozású kérdésben határozott feleletet adhatunk. Természetes, hogy ma is még igen sok kérdés vár megoldásra, hiszen a limnológia még nagyon fiatal tudomány, csak gyermek cipőkben jár, de erőteljes fejlődése feljogosít arra, hogy feltegyük, miszerint a közeli jövőben ma még megoldhatatlannak látszó kérdésekre is megkapjuk a feleletet.

E téren a kísérleti állomások tudományos munkájának azonban kapcsolatban kell állania a gyakorlattal. Kívánatos, hogy a halásztársadalom és a tógazdák minél gyakrabban keressék fel kérdéseikkel a kísérleti állomást és bocsássák rendelkezésére gyakorlati úton szerzett tapasztalataikat, számszerű adataikat. Az állomás feladatkörének második, a nemzetgazdaság szempontjából fontosabb részének, t. i. a tudományos bűvárokodás ered-

ményeinek a gyakorlatba való átültetésének és a halhústermelés érdekében való értékesítése körül csak úgy felelhet meg minden tekintetben, ha a nagyérdemű gazdaközönség konkrét esetekben minél gyakrabban fordul az állomáshoz felvilágosításért. Az állomás nagy örömmel és díjtalanul áll a nagyközönség rendelkezésére, mert minden egyes esetben hálára érzi magát kötelezve, ha alkalma nyílik a különböző viszonyok között fekvő halastavak és természetes vizek életvilágába betekintést nyernie, ott tapasztalatokat szereznie, hogy azokból a halásztársadalom részére hasznosítható következtetéseket vonhasson le.

E célra egyébként rendelkezésre állanak az immár negyven esztendő „Halászat” hasábjai is, amelynek illusztris szerkesztője egyúttal az állomás nagytudású szaktisztviselője is. Hogy a gazdaközönség és halásztársadalom, továbbá a halélettani kísérleti állomás közötti kapcsolat minél szorosabbá váljék, igen célravezetőnek tartanók, ha az állomás tudására juttatott egyes közérdekű konkrét eseteket a „Halászat” hasábjain kérdés és felelet alakjában a nyilvánossággal is közöljük, mert ezen az úton az állomás a közérdeket még hatásosabban szolgálhatná.

A halpropaganda jelentősége.

Írta: Hallóssy Ferenc
kir. műszaki tanácsos,
az Országos Halászati Egyesület titkára.

Kell-e halpropaganda? ha igen, miért? milyen legyen az; ezek azok a kérdések, melyekkel foglalkozni kívánok, hogy velük kapcsolatban rámutathassak a halpropaganda jelentőségére az egyetemleges halászati és nemzetgazdasági szempontokból.

A csonkamagyarországi haltermés — nyílt-vízi és tógazdasági együttvéve, — körülbelül 80.000 q-t tesz ki évente. E jelentős halmennyiség nagy részét a belsőföldön, egy kisebb részét a külföldön értékesítették kereskedőink. Hogy a külföldön eladott halmennyiség, — leginkább tógazdasági ponty, — hogy változott országonként az 1925-től 1937-ig tartó időközben azt az alábbi táblázat tünteti fel szemléletesen.

E táblázatból megállapíthatjuk, hogy Német- és Lengyelországok, Ausztria és Cseh-szlovákia voltak azok a szomszéd államok, melyekkel a legélénkebb halkereskedelmi összeköttetésben állottunk. Németországi hal kivitelünk, mely 1931-ben 7498 q-val kulminált, az

1932—36 években 5000 q körül stagnált és 1937-ben 3155 q-ra esett vissza. Lengyelországba 1929—30-ban még 7076, 8635 q-t vittünk ki, 1935-ben már semmit. Az 1931 és 33 évi 6642—7331 q-nyi ausztriai kivitelünk 1937-ben már 3250 q-ra esett vissza. Cseh-szlovákiában egy határozott és céltudatos gazdasági politika érvényesült ellenünk, melynek eredménye az volt, hogy a csaknem 5000 q-t elérő exportunk 1931 évre csaknem teljesen megsemmisült. Mindezek a változások azt eredményezték, hogy édesvízi halkivitelünk, mely 1930—31-ben a 20.000 q-t, — tehát egész haltermésünk egynegyedét, — is meghaladta 9421 q-ra esett vissza. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a fenti mennyiségben a legutóbb nagy fáradtsággal és áldozattal szerzett új piacok, — Nagybritannia és Palesztina felé kiszállított 1800 q hal is bennfoglaltatik, mely nélkül összes kivitelünk csak 7600 q-t tenne ki.

Ha az exportált hal ára fejében az országba áramló valuta értékét tekintjük, ott is sajnálattal kell megállapítanunk, hogy nagy visszaesés történt. Kivitelünk értéke, mely 1929-ben 3,638,000 P-t jelentett, 1937-re 829.000 P-re zsugorodott. Éppen ilyen lehangelő az a

	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Németország	1141	2888	4088	2705	5608	5683	7498	5020	5270	4284	5077	5193	3155
Lengyelország	5926	5706	5040	4457	7076	8635	4931	1729	1425	960	—	—	—
Ausztria	5625	2747	1957	2599	2812	3964	6642	3592	7331	5915	4357	2810	3250
Cseh-szlovákia	4847	3269	2190	2662	2346	1833	729	308	805	675	371	501	582
Nagybritannia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	807	1200	1145	1076
Egyéb országok	32	118	24	107	19	21	98	133	4.8	1210	726	—	720
Összes édesvízi hal kivitelünk q.	17780	14767	13616	12757	18123	20191	20131	11251	16403	13092	11731	10284	9421
Összes édesvízi kivitelünk értéke ezer pengőben kifejezve*)	2,704	2,217	2,442	2,521	3,638	3,226	2,467	1,049	1,186	874	1,032	960	829
Országok között elért átlagos egységár P.	1.51	1.53	1.78	1.97	2.01	1.58	1.21	0.93	0.72	0.67	0.88	0.93	0.88

*) az e rovatban közölt számok mindenütt ezerrel szorzandók, hogy a pénzértéket pengőben kapjuk

kép, melyet a legalsó vízszintes rovat megtekintéséből nyerünk, mert láthatjuk, hogy halaink országok közötti átlagos egységára mely 1929-ben a 2.0 P-t is meghaladta 1934-re 0.67 P-re, 1937-ben pedig 0.88 P-re csúszott vissza.

Szomorúan kell megállapítanunk, hogy a hal export ma már nem az a jó üzlet ami egykor volt és még szomorúbb, hogy hideg ésszel megerősödésre nem is számíthatunk. Az összes szomszéd államok ugyanis önellátásra törekszenek. A szomszéd piacok elvesztése következtében mind távolabbra kell vinni halunkat. A tengerentúli piacok felkutatása és elfoglalása kétségkívül kereskedelmünk nagy vitalitásáról tesz tanúságot; mégis be kell látnunk, hogy a kivitel támogatására engedélyezett jelentékeny prémiumok nélkül a nagy szállítási költségeket és rizikót kívánó piac tartása nem volna lehetséges.

A táblázat 1937 évig van összeállítva és így a világtörténeti eseményekkel terhes 1938 év adatait nem tartalmazza. A legnagyobb változások éppen egyetlen és számottevő piacunkat képező Németbirodalomban állottak elő, amelyek hatását egész nemzetgazdaságunkban és így halkivitelünkben is erősen megfogjuk érezni. Az „Anschluss“ következtében a volt osztrák és német piac egységes irányítás alá került. A szudéta németek által lakott területnek a Németbirodalomhoz való csatolása következtében kb. 3000 ha, kiterjedésű olyan tógazdaság csatoltatott az anyaországhoz, melynek felvevő területe a háború után Prága, Brünn, Mährisch-Ostrau, északi és nyugati Csehország volt. A Fischerei Zeitung ez évi 51. száma foglalkozik a fent említett 3000 ha. tőről származó mintegy 3500 q ponty elhelyezési lehetőségével és megállapítja, hogy ez a halmennyiség a bécsi piacra gravitál annál is inkább mert a világháború előtt úgy is Bécs volt annak fogyasztója. Tehát csak a régi állapot áll helyre. Nehézséget okoz az ő szempontjukból egyelőre még az a körülmény, hogy a régi osztrák kereskedelmi szerződés nagyobb mennyiségű magyar ponty átvételére kényszeríti a Birodalmat. Ausztria pontytermése így 4000-ról 7500—8000 q-ra fog növekedni, miáltal a ponty behozatala, 3500 q-val csökkenthető lesz.

A fent elmondottakból láthatjuk, hogy hal exportunkra a közeljövőben nagy erőpróbák várnak. Ha tárgyilagosa és óvatosak vagyunk, úgy feltétlenül az az exportált halmennyiségek további csökkenésével és befogyasztásunk újabb megterhelésével kell számolnunk.

Ebben az esetben azonban az elkövetkezendő eseményekre fel kell készülni és a magyar halpiac felvevő képességét a rendelkezésre álló eszközökkel annyira felfokozni, hogy a növekedő igényeknek meg tudjon felelni. Ez pedig az adott viszonyok között csak élénk és egészséges propagandával lehetséges.

Ez a propaganda részben már korábban megindult. A magyar halkereskedelem mindig élt és él a propaganda fegyverével. Ennek köszönhető, hogy az a 10.770 q hal mely az 1931. évi állapottal szemben itthon maradt, minden nagyobb megrázkódtatás nélkül elfogyott. Plakátok és film-hirdetés, kiállítások és újonnan létesített halászcárdák megtették a magukét. A magyar hal még minden évben jobb-rosszabb áron elfogyott. Nagy könnyebbségére fog szolgálni az idejének az, hogy egy millió felvidéki testvérünk tért hozzánk vissza, kik remélhetőleg jó eredménnyel fognak bekapcsolódni a halfogyasztók nagy táborába.

Véleményem szerint azonban ennél az eredmény-nél nem állhatunk meg; termelőinket nem elégítheti ki az,

hogy halaiból alig tudja a termelési költséget kikeresni; az államra nézve nem közömbös, hogy sok százezer kat. hold kiterjedésű szikes és mocsaras területe használatlanul áll e polgárai birtokában, vagy pedig jól elkészített, felszerelt és karbantartott tógazdaságok alakjában állandó és megbízható adóalannyá alakul át. De a föld népe szempontjából is nagy horderejű, ha megjelenik a vidéken a tógazdaság, mert elkészítése és fenntartása munkát ad a kubikusoknak és más mesterembereknek, üzeme pedig állandó munkaalkalmat jelent a nincstelenek részére. A termés szétosztása, szállítása munkát ad a közlekedési vállalatoknak, a termés sok féle értékesítése munkát jelent kis- és nagykereskedőknek egyaránt.

De nem nyugodhatunk bele haltermelésünk stagnálásába illetve korlátozásába azért sem, mert földjeink tógazdasági értékesítése egyike azon természeti adottságainknak, melyet nem szabad kihatálatlanul hagyni. Áldott országunkban nem ismeretes a tógazdasági szempontból „savanyú“ víz fogalma, melyet erős meszeszettel kell használhatóvá tenni, napunk ereje pedig a rendszernél mélyebb tavak vízrétegén áthatolva feltudja melegíteni a földet, mely ezt a termékenyítő csókot bőséges természetes haltáplálék fejlődéssel hálálja meg. Ha szomszédaink kat. holdankénti terméshozamát akármilyen futólagosan is átnézzük, lehetetlen, hogy fel ne ismerjük különleges nagy adottságunkat. Lengyelország 75.000 ha = 130.000 kat. hold kiterjedésű tógazdaságaiban 100.000 q hal nő fel, ami csak 77 kg-ot tesz ki holdanként. A volt Ausztria 7000 kat. holdjának termése 3500—4000 q, ami 50—60 kg-nak felel meg kat. holdanként, a volt Csehszlovákia kat. holdankénti termése 45—50 kg; és evvel szemben a miénk több mint 200 kg kat. holdanként.

De meg van a lehetőség a haltermés fokozására az évi fej fogyasztás szempontjából is. Csehszlovákia 1935. évi fejfogyasztása tengeri halból 1.10, édesviziből 0.33 kg, összesen tehát 1.43 kg volt. Lengyelország fejfogyasztása tengeri és édesvízi halból együttvéve kb. 1 kg. Németország tengeri halfogyasztása 7.8 kg, édesvízi halból 2.0 kg volt. A kétféle halfogyasztás csaknem eléri a 10 kg-ot. Anglia tengeri halfogyasztása állítólag 17 kg. Fentiekkel szemben Magyarországon egy fejre évente 0.1 kg tengeri és 0.6 kg édesvízi halfogyasztása esik.

A 0.6 kg fejenkénti halfogyasztás azonban sajnos nem azt jelenti, hogy minden magyar 0.6 kg halat eszik. Természetesen vannak az országnak olyan részei, községei hol a halfogyasztás jóformán zérus. Ha Budapest és Szeged több mint 2 kg-os, továbbá a többi nagyobb halfogyasztású helyek elég magas fejkvótáját levonjuk, a vidékre, községekre alig marad 1—2 tizedes fejadag. Ilyen körülmények között szinte elképzelhetetlen, hogy rendszeres és hatékony propaganda mellett célunkat először a jobb haldrakat és azután a felfokozott haltermelést el ne érhetnénk.

A propaganda tevékenységet tekintve nem kellene töretlen, ismeretlen úton haladni, mert a külföldi államok, — új gazdasági rendszerre, rendszeren önellátásra áttérve egészen figyelemre méltó eredményeket értek el. Az, hogy a halkivitel elmaradásával a belső piac hasznosítására, a belső fogyasztás emelésére kellett áttérni, Franciaországgal is megtörtént. Franciaország a háború után elvesztette a német piacot és ezért 5800 q hal belső felhasználásáról kellett gondoskodni. A lengyelek tógazdaságaik területét 1923-tól 35-ig 35.700-ról 75.000 ha. emelték és ugyanakkor a fejfogyasztást is lényegesen feljavították. Legszebb eredményeket azonban a csehek

érték el. Kivitelünket következetes munkával teljesen le építették. A tógazdaságok termését 12.000 q-ról 35.000 q-ra és a fogyasztást hat év alatt (1928—34) háromszorosára emelték. Elgondolásuk, mely a belső fogyasztás kiépítésére vezetett, az volt, hogy kivitelre, a jobb természeti adottságokkal rendelkező Magyarország és Jugoszláviával szemben, nem dolgozhatnak. Ennek csak ráfizetés lenne a vége, q-ként 2 esetleg 300 Kc. Miután ezt úgy termelő mint kereskedő belátta, elhatározták, hogy halukat maguk eszik meg és propagandára 7—8 Kc-t fizetnek q-ként. Itt tehát a termelő és kereskedő egymásra találva, közös vezetés mellett érte el nagy és közgazdasági szempontból fontos sikereit.

A propaganda eszköze a legkülönbözőbb volt, alapja azonban mindenütt a helyzet legteljesebb ismerete. Véleményem szerint az a legfontosabb, *hogy a belfogyasztás eloszlását megismerjük*. A belfogyasztásra nézve adatokkal alig rendelkezünk. A nyílt vizek, tógazdaságok termésének értékesítési határai nincsenek tisztázva. Az eddigi propaganda inkább a könnyebben elérhető piacok kimunkálására, megszerzésére törekedett. Ilyenek: Budapest és vidéki nagyobb városaink; a kisebb városok, községek ellátottsága kétséges. A Duna, Tisza, főleg az utóbbi folyó menté teljesen ellátatlan. Halat csak nagy utánjárással lehet szerezni. Szabolcs és Szatmár vármegyék érintetlen terület a halfogyasztás szempontjából. 5000—10.000 lakossal bíró községeink száma nagy és halfogyasztás szempontjából megszervezve még többnyire nincsenek. De a kisebb községek lakossága is halfogyasztásra nevelhető, ha részükre olcsó halat tudnánk biztosítani. A községek fogyasztása összefügg nemzetiségi mivoltukkal is. Köztudomású, hogy legjobb fogyasztó a rendesen tökeeres zsidóság, de fogyasztói rangban utána következik a sváb és tót lakosság, kik szintén szeretik a halat és azért áldozatot is képesek hozni. A zsidó, sváb és tót lakosságú falvak halfogyasztás szempontjából tehát külön elbírálás alá esnek.

Már most összefoglalva az eddigieket, kimondhatjuk, hogy propagandára szükségünk van: 1) mert az eddig külföldön értékesített halmennyiségeket évről évre fokozottabb mértékben kell itthon értékesíteni, 2) mert a nyomott halárak miatt termelőink és az összes halászati érdekelték újabb felvevőképes piacok után kiáltanak, hogy a nagyobb kereslet nyomán jobb árak alakulhassanak ki, és végül 3), mert az ország érdeke megkívánja, hogy a terméketlen területek művelés alá kerülve, azon a termelő munka meginduljon és a nemzet anyagi és erkölcsi megerősödéséhez hozzájáruljon.

Ha elfogadjuk, hogy erőteljes halpropagandára szükség van, egy további lépés megállapítani, hogy milyen legyen az? és mik azok a szempontok, melyekre tekintettel kell lenni.

Mint minden nagyobb munkát úgy a halpropagandát is csak tökéletes szervezéssel lehet elvégezni. Alaposan ismerni kell 1) a fogyasztót, 2) az árut, 3) a teret, melyet piaccá kell átalakítanunk, 4) a termelési központokat, 5) a meglevő értékesítési hálózatot. A fogyasztónál fontos ismerni igényeit, fogyasztó és fizető képességét, az árunál termelési költségeit, szállíthatóságát stb. a piac területnél fejleszthetőségét, jellegét, felvevőképességét, lehetőségeit a termelési központoknál a tógazdaságok és nyílt vizi halászatok helyét, kapacitását és végül a kereskedelmi hálózat momentán kiépítettségét.

Ha a fenti dolgokkal tisztában vagyunk, vagyis tudjuk, hogy az ország mely községei, városai azok, melyekben halat nem esznek vagy ha esznek is, de ke-

veset, ha ismerjük az ottani nép igényeit, szokásait, fizetőképességét, közlekedési hálózatát a hozzá legközelebb eső termelő centrumokat, tógazdaságok és nyíltvizi halászbérlő telepek helyeit, azok kapacitását, termésük minőségét stb. stb. akkor jön annak megállapítása, hogy mit hol adjunk el, mi hova kívánkozik és főleg annak megállapítása, hogy melyik piacot milyen módon hódítsunk meg.

Mielőtt a módok rövid ismertetésére rá térnék, hangsúlyozottan ki kell emelnem, hogy csak *igaz* értéket szabad propagálni. Ez folyik abból az elvből, hogy mi a piacot nem egy idényre, hanem hosszú időre akarjuk megszerezni. Ezért fontos, hogy az árú, melyet kínálunk, *kifogástalan* legyen. A kifogástalan úgy értem, hogy ahol szeretik a zsíros halat, oda a zsíros, más-hova azonban sovány hal kerüljön. Szagos, iszapízű halnak forgalomba nem szabad kerülni. A halak átvételénél a főzési próbákat, tartányozásnál pedig a minőségjavító áztatásokat intézményesen biztosítani kell. Hogy az átvételnél meglepetések ne történhessenek *a termelők között is a minőségi termelésre vonatkozó propagandát kell kifejteni*.

Ami a fogyasztók körében végzendő propagandát illeti, erre nézve a külföld nagy változatosságot és ötletességet tud felmutatni. Leginkább természetesen a nyomda termékeket veszik igénybe. Ilyenek a színes ötletes plakátok jelmondatokkal, prospektusok, diétás és egyéb receptek, levelezőlapok, címkék, hirdetések a villanyosokon, sörös poháralátétek, étlapok művészi rajzokkal ingyen szélesztve a vendéglőkben, leragasztó pecsét utáztatok, számoló cédulák, naptárak, hamútartók, papír ivópohár és így tovább.

Nagy jelentősége van a halpropagandában a sajtónak. Cikkék a háziasszonyok lapjaiban, diétás folyóiratokban, naptárakban jó eredményeket biztosítottak. Cseh-szlovákiában bankettet adtak pl. a lapszerkesztők részére, amelyen magyarázó iratokat és adatokat bocsájtottak rendelkezésre. Az eredmény nagyszerű volt. Értékesebbnél értékesebb cikkek jelentek meg a legolvasottabb lapokban a hal táplálék jelentőségéről. Igénybe vették természetesen a rádiót is. Tanulságos előadások minden esetre fokozzák az érdeklődést a haleledel iránt. Rendkívül hatásosaknak bizonyultak a kiállítások, főzőbemutatók, szakács művészeti kiállítások. Ilyenkor, és minden alkalommal, mikor nagy tömegek vannak együtt, receptek osztogatása. Lengyelországban megégyezve a vendéglőkkel, *halnapokat* tartottak. A magam részéről rendkívül fontosnak tartom a háziasszonyokat a különféle halkészítési módokra megtanítani, amire nálunk különösen a mezőgazdasági és tavaszi minta vásáron van alkalom, melyeket nagy tömegek látogatnak.

Nagyon jó eredményre vezetne, ha az iskolát elhagyó középiskolás leánykakat, — a jövőző háziasszonyait — kereshetnénk fel bemutató előadásainkkal és főzőkurzusainkkal, mert a halételek elkészítését megtanulva, bizonyos, hogy mindig örömmel készítenék később is családjuk számára.

A németek a tengeri hal fogyasztásuk növelése érdekében tankonyha autókat járatnak. Megérkezve a kiszemelt községbe, előadást, bemutató főzést tartottak, azután pedig megfelelő vezetés mellett a vállalkozóbb szellemű asszonyokkal próbafőzést rendeztek. Ők is abból a felfogásból indultak ki, hogy csak az a háziasszony veheti meg jólélekkel a halat, *aki el is tudja készíteni*.

Mondanom sem kell, hogy legjobb propaganda eszköz az lenne, ha tömegcikket képző halainkat, —

gondolok különösen a pontyra, — olcsóbban tudnánk árusítani.

Ezt a termelés olcsósításával és a forgalomba hozatal egyszerűsítésével érhetnénk el. A termelés olcsóbbítására vezethetne különösen az, ha termelőink tavaik természetes táplálék fejlesztő képességét trágyázással fokoznák és így a kevesebb mesterséges táplálék gazdaságos kihasználását emelni tudnák.

Mint a fent elmondottakból láthatjuk, *alapos* hal-propagandát, mely nem csak a városok fogyasztását fokozza, hanem merőben szűz területeket nyit meg a hal-fogyasztás számára, csak rendszeres, költséget és fáradságot igénylő nagy munkával lehet csinálni.

Ez a munka nem az államé, de nem is a magánosoké hanem: a halászati érdekelték összességéé. Össze kell fogni termelőnek és kereskedőnek, *lelküsmertes alaposággal meg kell állapítani a helyzetet, annak alapján egy több évre szóló programot kell összeállítani, amelyet kemény és következetes kitartással kell megvalósítani.* Ha ezt megtudjuk csinálni, bizom benne, hogy az eredmény nem maradhat el: a magyar halnak ismét lesz ára, az összes halászati érdekelték megerősödnek és a nagymultú halászdinasztiák új erőre kapnak!

Mielőtt cikkemet befejezném egyet még hangsúlyoznom kell. *Áldozatkészség* nélkül értékesítési problémánkat nem tudjuk megoldani. Propaganda kell azonban ahhoz is, hogy az áldozatkészség jelentőségét és hasznát az érdekeltékek megismertessük. Ha ez sikerül, értékesítési nehézségektől nem kell félni a termelési adottságokkal rendelkező magyar haltermelést.

Isten adja, hogy úgy legyen!

Emlékeimből.

Irta: Corchus Zoltán.

A dunaföldvári tógazdaság halászmestere Marics Sándor immár 14 éves szolgálati multra tekintett vissza, amikor első komoly dorgálását kapta. Fájt is neki nagyon, annál inkább, mert a kemény leckéztetést nem is a Tekintetes úrtól, hanem tőlem a fiatal úrtól kapta. — De nemcsak a becsületes öreg Maricsnak volt ez az első komoly leckéztetése, de jómagamnak is ez volt az első ezirányú szánypróbálgatásom. Az eset az én megszégyenüléssel végződött és első tekintélyszerzési kísérletem kudarcba fulladt, sőt mi tűrés tagadás, én akkor nagyon hálátlan voltam Maricsbácsival szemben.

Tudni kell ugyanis, hogy Maricsbácsi már négy-nyaras koromtól kezdve a legkitűnőbb barátom, tanácsadóm, mesterem, egyszóval mindenem volt. A kis vidrától a teknőcig minden állatot Tőle kaptam. — A ladik hajtástól a hálós kötésig, — a bonyolult fenékhorog eresztéstől a pendelyháló hajtásig mindent Tőle tanultam. — Sokszor éjszakán át fűrt faragott titokban, csak hogy mentől hamarabb elkészüljön az „Ifjúj” által kiagyalt és kikönyörgött játék. Pedig egy a Dunapartján lakó fiúgyerek játékfantáziájának bő tápot adott a Duna. Készített nekem minden rendű és rangú halfogó készséget, halasbárkát, kerepelő vizimalmot, kisladikot, kislapátot stb. stb. Egyszer hetekig dolgozott egy lapátkerekes gőzhajón, amelyet a gőz helyett, benne ülve én forgathattam. — Később már én fűrtam faragtam és mi legnagyobb baj az Ő kincseivel a féltett szerszámjaival. Talán mondanom is felesleges, hogy minden gyaluja és vésője azonnal szegbe ütközött mihelyst én vettem kezembe. Zokszó nélkül tűrte, legfeljebb a fejét csóválta. — A kertjében termett első baracktól az első fűrt szőlőig mindent nekem dugdosott. Gyermekek nem

volt, s ha most visszaemlékszem jószágára, úgy érzem, hogy tudat alatt fiául fogadott. — Később mikor a játékot felváltotta a vadászpuska, akkor is Ő volt a mesterem, tudillik ehhez is huncutul értett és ócska veszedelmesen lötyögő puskájával nem igen hibázott.

Így nőttem fel mellette, amikor érettségim után Apám imígyen szólt hozzám: „Fiam életed utolsó nagy vakációját e nyárral még engedélyezem, azonban hogy ne töltsed azt teljesen téletlenségben, a földvári tógazdaság felügyeletét egészen rád bízom.” Persze Apám jól ismerte Maricsot, a legkedvesebb emberét és az egész megbízást csak szunnyadó haltenyésztői ambícióm felébresztésére szánta. Akkoriban nagyon sok helyen volt az országban tógazdaságunk és Édesapám nem igen nyaralhatott családjával Dunaföldváron. Anyám áldott jó asszony volt, aki mindég az ifjúsággal érzett, amelyből állandóan teit házunk volt Dunaföldváron. Így történhetett az, hogy mi az igen ifjú legények sűrű vendégei voltunk Kócsy Imre jólismert halászcárdájának, ahol Márkus Vili szívesen muzsikált nekünk Jó Apám kontójára.

Egy ilyen átlegénykedett éjszaka után történt, amikor nem a bortól, hanem inkább saját fiatalságunktól megittasulva végre engedtünk öreg János kocsisunk többszöri könyörgésének, felültünk a sárga kocsihoz és hazafelé tartottunk. Nem tudom, hogy a velünk lévő puskák okozták-e, vagy a bennem egyszerre feltámadt kemény kötelességérzet sügta-e, de kiadtam Jánosnak útközben a parancsot, hogy a tó körül vegye útját. Az érettségi után kapott új duplapuskákat előkészítve, vártuk a tarlókról hajnalban visszahúzó libákat. Ugyanis a 200 k. holdas földvári tóban akkor is, de ma is sokkal több a nád, mint a síkvíz, nemcsoda, hát, ha évente sok liba is költött ott. — Amikor a tavat körülvevőombok egyikére kocsink felért és az egész nádas tóra kilátás nyílt, a nagy tisztás közepén egy csolnakot vettem észre. Jobban szemügyre véve, megdöbbentve láttam, hogy a csónakban bizony valaki léleknyugalommal horgászik egy etető karónál. Felhajtattam egy még közelebb eső dombra, de semmi kétség, mindnyájan megállapítottuk a horgászó idegent, még a tapasztalt János bácsi is, aki egész kikelt magából a vakmerő orvhalász láttára. — Nosza János, zavarja csak a lovakat a tóházhoz!

Egész úton szorongva készültem, hogy mit is fogok mondani Maricsnak. — Éreztem, hogy most kegyetlenül érelyesnek kell lennem, már csak a velem lévő pesti barátaimra való tekintettel is, akiknek magas megbízatással amúgy is igyekeztem imponálni.

Félőt körül járhatott az idő, amikor kocsink sebesügetésben bekanyarodott a nádfedeles tornác halászház elé. Maricsunk aki látszólag éppen akkor a kocsizörgésre ébredt fel, álmos és csodálkozó arccal húzta félre a konyhaajtó szunyoghálóját s köszönésre készen mosolyogva indult kocsink felé. De nem jutott ideje a köszönésre, mert lerepülve a kocsirol egy harsány „Most kell felkelni!!” kiáltással elébe ugrottam s megeredt a számról egy szóáradat, melyben a lustaság, hanyagság és ezek minden néven nevezendő jelzői számos variációban mindaddig ömlöttek belőlem, míg a levegő teljesen kifogyott tudómból. — E pillanatnyi szünetet igyekezett volna Marics felhasználni, hogy mentségét előadja. Én azonban levegőhöz jutva nem engedtem szóhoz: „Más rendes tógazdaságban ilyenkor már régen megetettek, Maga csak most bujik ki a vackából, nemcsoda ha az ilyen lusta embert még világos nappal is meglopják!!” Ez utóbbi megállapításomra az öreg Marics nyilván igen csodálkozó arcot vághatott, mert csak

most tértem rá a vakmerő orvhalászra a nagytisztás közepén. — Akkor nem vettem észre, csak utólag emlékeztem vissza, mintha ekkor Maricsunk arcán egy kis fájdalmas mosoly suhant volna át. Mikor már nem volt több mondanivalóm, csak akkor engedtem Maricsot szőhöz. Szép nyugodtan illedelmesen előadta, hogy Ő már pirkadat óta fent van, de az egyik csónakja melyben takarmány volt áztatva az éjszaka elült és mostanáig vesződött a kiemeléssel. — Ő nem most kelt fel csak bejött valamit falni mielőtt etetni indult volna. — A nagytisztáson lévő ember pedig egy csősz, aki nem halászik, hanem őrizni segít! . . . Erre én ismét sietve szavába vágtam: „Igen kecskére káposztát, és egyébként is hogy merészel Maga csősz fogadni az én megkérdésem nélkül!, na majd megmutatom én magának meg az orvhalász csőszének.“ Az utolsó szavakat már a kocsirol kiáltottam le, miközben János intésemre már indította is a lovakat. A néhány lépésre fekvő csónakállásoknál megállítottam a kocsit és a két barátomat, a kik a nádsikátorokban már jól ismerték a járását, egy csónakon beküldtem a nagytisztásra avval, hogy lepjék meg a halászó csősz. Én magam a kocsival a tónak arra a részére hajtottam, ahol a községi szállók feküdtek, mert biztos voltam benne, hogy a megzavart csősz, aki nyilván szálló csősz lehet, arra felé fog menekülni. A kocsit a fasorban elbújtattam, én magam pedig egy magas szederfára másztam fel és innen figyeltem, hogy a csősz nem-e esetleg más irányba menekül. — A fán ülve tisztán láttam, hogy a csősz a horgot hol kiemeli, hol ismét bedobja, de majd a szemem esett ki, mégsem bírtam kivenni, hogy fog e valamit avagy sem. — Az izgatott várakozásban rém lassan ment az idő, már azt hittem, hogy barátaim eltévedtek a nádlabirintusban és nem találnak ki a nagytisztásra, amikor egyszerre megpillantottam a csónakot amint nem messze a csősztől kibukkant a nádból. Ugyan abban a pillanatban hallom is durrr-durrr! Meg-elevenedik a tisztás, repülnek a kacsák-száracsák a kistisztás felé, de az én csőszöm nem mozdul!? . . . Egyszerre átvillant az emlékezetemben Marics feltűnő nyugalma, az elfojtott mosolya és egyszerre eszembe jutott, hogy Maricscsal nemrég együtt bosszankodtunk a száracsákon, amelyek ellepték az etetőhelyeket.

A horgászó *madárijesztő* engem becsapott, de nem a száracsákat, mert egy hét mulva már vigan bukdácsolnak a csősz csónakja körül, én azonban még két hét mulva is messze elkerültem a tóházat, mert féltem a Marics bácsitól. — Pesti barátaim még ma is gyilkolnak a száracsá-csőszszel, de a jó öreg Marics soha nem említette az esetet még Apámnak sem. Azt hiszem Ő jobban szégyelte azt, hogy engedett az ártatlanul megvádolt ember bosszú ösztönének és kétértelmű válaszával meghagyott tévedésében, mint én szégyeltem az Ő ártatlan megbántását.

Marics Bácsi! Te aki már régen a tulvilági boldog halaszvizeket szűröd magakötötte hálóddal, sajnos már nem olvashatod e pár sort, amely Néked elégtételt adna, de ha mégis olvasnád, úgy ezúton kérem bocsánatodat és biztosítlak, hogy akkor sem tudtam Rád haragudni, sőt még most is hálás vagyok Néked az egész életemre szóló utolsó tanúságos leckédért.

Növelni kell a belföldi halfogyasztást.

Vegyük szemügyre mindenk előtt ezt a néhány beszédes számadatot:

Csakis *tengeri halból*, az egy lakosra eső évi fogyasztás a háború előtti évben Németországban 5 kg. volt.

1933-ban, mikor az önellátó törekvés erőre kapott az évi fejadag 8.90 kg.-ra emelkedett. Két évvel utóbb 1935-ben, a német fejadag már kerek 10 kg., ugyanakkor az olasz fejadag 5.20 kg. volt.

Céltudatos propagandával és szállítási meg egyéb kedvezményekkel 1936-ban már 12 kg.-ra szőkött a német fejadag, ugyanakkor Olaszországban 30 %-kal 6.90 kg.-ra nőtt.

A Deutsche Fischwirtschaft szerint (1938. 592. lap) az 1937. évben

Németországban 12.50 kg.

Angliában pedig 22.50 „ volt a fejadag, csakis tengeri halból.

Evvel szemben hazánkban:

1. a balatoni halmennyiséget (a halliszt-nyersanyaghijján)	700.000 kg.-ra,
2. egyéb természetes halaszvizek (valójában imponderabilis, mert nyilvántartás nélkül való) összes halfogását	2.000.000 „ „ ,
3. a kivitt ponttyal megrövidített tőgazdasági termelést	2.500.000 „ -ra
- becsülve, a közfogyasztásra került kerek öt millió kg. halból mindössze *legfeljebb 0.60 kg.* esett egy lakosra az utóbbi években!

Ha ehhez még hozzá vesszük — Kontur György gondos összeállítása alapján — az 1937-ben behozott friss és feldolgozott tengeri halból, együttvéve másfél-millió kg.-ból egy lakosra eső 0.15 kg.-ot: az évi fejadag még mindig nem éri el a *háromnegyed kg.-ot*, vagyis a német tengeri hal-fogyasztás hat %-át!

Pedig a németek a tengeri halon kívül jelentékeny mennyiségű *édesvizi* halat is fogyasztanak! Sőt az erősen igényessé vált, megnőtt vásárló erejű német nép túlnyomó része, még a munkás családok is, bizony többre becsülik a finom folyóvízi és tavi halakat, az angolnát, pisztrángot, lazacot, pontyot, csukát, compót, melyeket frissiben, jórészt elevenen visznek a konyhára, mint az olcsóbb, de többnyire mégis csak valamiképp konzerváltan elébe rakott tengeri halat. Minthogy azonban édesvizi halat nem mindenhol és nem minden időben kaphatnak, a tengeri halfogyasztás nagyvonalú „Förderungsdiens“-je pedig a heringet, kabeljaut és több efféle olcsó tengeri tömeghalat valamilyen formában a legutolsó faluba is mindig el tudja juttatni, érhető, hogy ennek évi fejadagja messze felülmúlja az édesvizi halét.

Mivel Göring tábornagy, a második négyéves tervben, a német halászatnak is kimagasló szerepet osztott ki az önellátás terén: „*az egyetlen megmaradt német gyarmatnak, a végtelen tengernek*“ minél intenzívebb megmunkálását írván elő számára, — érhető, hogy a haltermelésen kívül — melybe két év óta már régesrég abbahagyott bálna és legújabban a cápalászatot is belevonták — a halfogások elosztásának, a fogyasztásnak megszervezésére is el eddig sohasem képzelt apparátust mozgósítottak.

Távol áll tőlünk természetesen, hogy német módszerek alkalmazását ajáljuk a mi speciális magyar viszonyainkra, de a cikkünk címében megjelölt törekvés előmozdítására mégis célszerűnek tartjuk az 1935. áprilisában életrehívott „*Hauptvereinigung der deutschen Fischwirtschaft*“ egynemely intézkedésének figyelemre méltatását. Ennek a „csúcs-szervnek“ az a hivatása, „hogy a halak kitermelése, a halkészítmények előállítása, ezek elosztása, értékesítése és forgalma úgy legyen szabályozva, hogy a német halgazdaság érdekeinek

szem előtt tartásával a fogyasztók ellátása nemzetgazdaságilag jogosult árak mellett biztosítottak.

Ennek a célnak elérésére legelső sorban pontos, megbízható termelési és értékesítési statisztikára volt szükség. Amit a magyar Országos Halászati Felügyelettség már évtizedek óta és nagyon indokoltan szorgalmaz, s amit hazánkban példászerű módon (v. ö. *Répassy Miklós* nagyértékű tanulmányát a Balaton pontyosításáról a „HALÁSZAT” 1938. okt.-i számában) először és egyedül a Balaton halgazdasága hajtott végre, a halfogások statisztikai kimutatását idáig még az alaposan megrendszabályozott Németországban is csak nagyon hiányosan tudták a hatóságok a termelőktől megszerezni. Csak a tengeri hal-aukciók eredményeiről, a Bódeni tó német vízterületéről és a kevés számú állami tulajdonban lévő halasvízről álltak pontos fogási adatok rendelkezésre. A múlt év júl. 15-én kelt végrehajtási utasítás a halászati fogási eredmények statisztikájáról szóló birodalmi törvényhez már nagyon szigorú intézkedéseket tartalmaz a halfogások bejelentési kötelezettségéről, melyhez az egyöntetű bejelentő lapokat a birodalmi statisztikai hivatal szolgáltatja.

Bejelentésre kötelezettek nem csupán a tengeri halászvállalatok, halászati társulatok és szövetkezetek, tógazdák, haltenyésztők, halkereskedők és halfeldolgozó üzemek, hanem még a *sporthorgászok is!* Az okszerű halgazdaságnak ezt az utóbbi követelményét a Balatonra vonatkozólag mi is régen megvalósítandónak tartottuk, noha alaposan kétségeket tápláltunk az adatszolgáltatás kifogástalansága felől; de Németországban, ahol a világháború óta a gyomrot is oly jól meg tudták fegyelmézni, talán még ez is sikerülni fog, s jövőre már a sporthorgászat halasákmánya is tisztán emelkedik ki a titok és képzeldés ködtengeréből.

A halfogyasztás fokozását legelőször a birodalmi kormány, a maga ellátottjai körében, a saját költségvetése keretében igyekezett előmozdítani, azáltal, hogy a *had-sereg* és a véderő egyéb tagjai ételmezésében hetenként kétszer, néha többször tette kötelezővé a halétel szolgáltatását. Az 1937. évben a német hadsereg tengeri halfogyasztása *fejenkét 24.50 kg*, vagyis kereken kétszerese volt az átlagos német fejadagnak. (Deutsche Fischwirtschaft 1898. 36. Heft)

Szerény nézetünk szerint a mi számban hatalmasan megerősödött hadseregünk ételmezését is táplálóbba és változatosabbá tehetné az ízletes magyar halételek bevezetése. Ennek az a nagy előnye is megvolna, hogy vitézeink hazatértük után is megkívánnák legalább egyszer hetenként a halételt, olyan magyar vidékeken is, ahová el addig hal nem igen került a piacra. A balatoni halakból készült kitűnő táperejű, magas kalóriaértékű dobozárak, az ú. n. *halpudding* és *halpástétom*, melyek gyártása nagyobb arányokban most fog megindulni, megbecsülhetetlen szolgálatot tehetne hadgyakorlatok idejére, készletek tartalékolása céljaira is.

Csak egész röviden soroljuk fel az alábbiakban a német Hauptvereinigung leglényegesebb elgondolásait és eszközeit a fejadagnak a négyéves tervben lehetőleg évi *húsz kg*-ra kontemplált felnevesztésére.

Az anyagi fedezetet a hatalmas apparátus fenntartására, a létesítmények költségeire és kölcsönök nyújtására egyrészt a tengeri halászati vállalatok és a termelők által leadott „Ausgleichsabgabe” nevű illetékek, másrészt a nagy- és kiskereskedőkre kirótt hozzájárulások szolgáltatják. Nem az egyes, nagy körülményekkel kiválasztott kis-elosztók ízlésétől függ, hogy milyen helyiségben végzik az árusítást, hanem a Hauptvereinigung

kebelében működő „Förderungsdiens” (terjesztő-szolgálat) tervei szerint épülnek és rendeztetnek be a modern higiéné és ízlés követelményei szerint a halasboltok.

A terjesztő-szolgálat valóságos hitelintézet hivatását teljesíti, mert kölcsönöket nyújt az elosztóknak, hűtőedényeket, haltartályokat kölcsönöz stb. Propagandaanyagot, receptkönyveket, kirakatdíszeket önköltségi árban szállít, rádióelőadásokat, filmfelvételeket készített, sajtóbemutatókat rendez stb.

Halasvizektől távoleső városkákban, sőt falvakban is megjelennek a terjesztő-szolgálat halételeket, halkészítési módokat bemutató, feltűnően tarka-díszes teherautói. Halkóstoló csarnokokat (Fischkosthalle-kat) állít fel, ahol halak és halkonzervek számtalan fajtája kapható csábítóan olcsó áron (20 pf.-es egységáron). Neuwied városában halkereskedők számára háromhetes tanfolyamokat létesített, melyek jó szolgálatot tettek, mert halkezeléshez és árusításhoz értő szakemberekben már nagy hiány mutatkozott.

Legutóbb „Reichsfischwerbung” néven a birodalmi ételmezési minisztériumnak egy külön szerve vette át a halfogyasztás propagandájának szolgálatát, mely káprázatos fénykép- és filmanyaggal ostromolja a német közönséget, főzötanfolyamokat rendez, áralkulációval vonzóbbá tett halételkészítési útmutatásokat publikál, melyeket potomáron bocsát a halárusok rendelkezésére.

Fontos intézkedése a Reichsfischwerbungnak a *haláruk szabályozása*, „mert a forgalom élénkítése méltányos árszabályozás nélkül kilátástalan.” A megsokszorozott hozamú haltermelés csak akkor lehet gazdaságos a 4 éves terv szerint, ha az árhullámzásokat megszüntetik és a termelési költségekhez igazodó fogyasztói árakat szabnak. Ezért Göring a négyéves terv vezérének kívül egyszemélyben az „*áralakítás birodalmi kormánybiztosa*” is, akinek vezető szempontja az, hogy a fogyasztónak „lehetőleg egyforma, a szegényebb sorsú néptárs által is mindig elérhető halárukat biztosítson.” Épp ezért a múlt évben megszüntette a tengeri halaukciókat is, melyek az Északi és Keleti tengeri kikötővárosok egyik legérdekesebb és legjellegzetesebb látványosságát szolgáltatták az idegen számára. A kereslet és kínálat törvényének uralma egy csapásra megszűnt, de viszont a technikai berendezések modernizálása lehetővé tette a tengeri halásztársaságok számára, hogy rádióelőadások, éteri üzenetek útján utasítsák a halászgözsök kapitányait, hogy mennyi és milyen halfajokra lesz leginkább szükség.

Számottevően előmozdította a halfogyasztást a Reichsfischwerbung vasúti- és gépkocsi-tarifa mérséklő beavatkozása a halszállítmányok *olcsó fuvarozása* érdekében. Ebben a tárgykorban valóban üdvös volna minálunk is a német példa követése. Nyilvánvaló ugyanis, hogy teljesen kilátástalan minálunk minden propaganda, mely a belső halfogyasztás növesztését célozza, ameddig egyrészt a vasút az olcsóbb, jegelt halszállítmányok díjszabásában a mai osztályozáshoz s főleg a távolsági forgalomban a jelenleg érvényes, képtelenül magas díjtételekhez ragaszkodik, másrészt, ameddig a teherautókkal való halszállításnak a vidéki városok közeget-vám-szedési sarcolásai és a kincstári részesedéssel mértéktelenül megdrágított üzemanyagok valósággal tiltóan állnak az útjában. Manapság ugyanis az a helyzet minálunk, hogy a Balatonról az alföldi távoleső piacokra majdnem annyiba kerül a csomagolással amúgy is kényszerűen megdrágított szállítás díja, amennyi a népételmezésre szolgáló hal kg.-ja. Egy legutóbb olvasott kimutatás szerint Székesfehérvárnak annyit jövedelmez a

gépkocsik megállításával szedett köveztvám, amennyi összevételének 12%-a, s emellett 18 km.-rel kellett a Balatonhoz vezető nemzetközi fontosságú műutat elkanyarítani, egyedül csak azért, hogy az autók a fehérvári vámserompó caudiumi igája alatt legyenek kénytelenek áthaladni.

Németország céltudatos következetességgel igyekszik a külföldi hal behozatalát korlátozni, ameddig nagy áldozatokat kell hoznia azért, hogy a német tengeri halászat megsokszorozott zsákmányát és a belvizi halászat tömegfogásait hazai piacokon fogyasztsassa el. Nem volna-e nálunk is időszerű az évi hal-fejadag egynegyedrészt kitevő tengeri friss- és konzervált hal behozatalát eltiltani vagy legalább is a reciprocitás elve által követelt minimumra csökkenteni? Hiszen adva van már a lehetősége annak, hogy a különböző marinádokat és a korlátlanul eltartható dobozos halkonzerv-árakat kedvelő közönség igényeit elismerten kitűnő ízű, a „magyar tenger“ napszámásai által fogott halfajokból készített árukkal elégíthetik ki! Videant consules!

Lukács Károly dr.

Kannibalizmus a pontyféléknél.

Írta: Dr. Keller Oszkár.

A „Halászat“ 1938. december 15-én megjelent 23—24. számában Tóth József tógazda: „A ragadozó ponty“ c. alatt érdekes megfigyeléseit közli a ragadozó természetű pontyokról.

Ezen megfigyelésekkel kapcsolatban jelenleg én is több évre visszamenőleg hasonló megfigyeléseimről számolhatok be, amiket akváriumban tartott különböző pontyféléken észleltem.

A keszthelyi Gazdasági Akadémián a vezetésem alatt lévő növénytani és növényegészségtani tanszéken a tanári laboratóriumban a kisebb méretű akváriumokon kívül, évekkal előbb berendeztem egy nagyobb méretű s kb. 6 hektoliter irtartalmú akváriumot is, amelyben a gazdasági állattani előadásaimnál bemutatásra kerülő és kísérleti célból különböző balatoni halat tartok, amelyek között a legnagyobb számban pontyfélék vannak. A ponty (*Cyprinus carpio* L.), tükrösponty, kárász (*Carassius vulgaris* Nils.), pontykárász, (*Carpio Kollarii* Heck.), Compó (*Tinca vulgaris* Cuv.), lapos keszeg (*Abramis ballerus* L.), a kardos, vagy garda (*Pelecus cultratus* L.), pirosszárnyú koncér (*Leuciscus rutilus* L.), kele (*Scardinius erythrophthalmus* L.) a leggyakoribb akváriumi halam. Ezekon kívül kb. 8—10 évvel előbb a Kaposvár melletti egyik tógazdaságból nagyszámú szépen fejlett arany-jászt (*Idus melanotus* var. *orfa* L.) is kaptam, amelyek közül a legutolsó kb. fél évvel előbb pusztult el.

Időnkint ebbe a nagy akváriumba nagyszámú apróbb halfélét eresztünk, így a Balatonban nagy tömegben élő szélhajtó kűsz (Alburnus lucidus Heck. és Kner.), szívárványos öklét (*Rhodeus amarus* L.) és Keszthely környékén levő agyaggödrökben és vizes árkokban itt-ott nagyobb számban élő apró kurta baingót (*Leucaspius delineatus* Heck.).

Ilyenkor mindig nagy sürgés-forgás támad a nagy halak között, majd a különben szelíd természetű pontyfélék, compók, pirosszárnyú koncérok, keszegek, kelék, kárászok és arany-jászok nekiesnek az apró halaknak és rövid idő alatt nagy pusztítást végeznek azok között. Másnap már alig marad néhány kis hal az akváriumban.

A pontyféléknek ezt a ragadozó természetét az akváriumban már éveken át megfigyelem és annak tulajdonítom, hogy a fogságban örölt nyers hússal tartott halak, a megváltozott viszonyok között elszoktak

a rendes természetes táplálkozástól és utólag váltak ragadozókká. Ezt a feltevésemet az a megfigyelésem is igazolja, hogy azok a pontyfélék, amelyeket időnkint a Balatonból hoznak az akváriumba, néhány hétig nem támadják meg az apró halakat, csak később válnak ragadozókká, amikor már hozzászoktak az akváriumi élethez.

Eladó Halivadék.

I. nyaras.

	Mennyiség q.	Átlagsúly dkg.	(Folytatás.) Tükrös Pikkelyes
Magyar Kegyes Tanítórend Mernye (Somogy m.)	25	5	T
Sumonyi tógazdaság Su- mony (Baranya m.)	150	3	50% P
gróf Eszterházy Pál uradalom Réde (Veszprém m.)	5	2	95% T
gróf Pergen Johanna örökö- sei Somodor (Somogy m.)	10	4	50% P
Löwenstein Emil és László Gyóta pusztá posta Sze- petnek (Zala m.)	5-6	5	90% P
Méhes Ottó (bérő) Geszti (Somogy m.)	8	8-10	vegyes
özv. Sváb Sándorné Diós- jenő (Nógrád m.)	50	3-12	fele T-P
gróf Károlyi Imre uradalom Zalaszentgrót	22	2-5	T
Albrecht kir. Herceg uradalom Karapanca (Baranya m.)	34	4	60% T
Dr. Karcag József Baracs Ida major (Fejér m.)	6	6	85% T
Komlósi József Sióagárd (Tolna m.)	20	5-10	50% T
Márffy Elemér Hencse (So- mogy m.)	5	3-8	vegyes
gr. Somssich Béla örökösei Babócsa (Somogy m.)	4	2	80% P
gr. Jankovich Bésán József Geszti (Somogy m.)	5	3	60% T
Honvédségi Jóléti Alap Ba- latonlelle (Somogy m.)	8	4	50%
Dr. Pál Artur Almamellék (Somogy m.)	8	3	T
özv. Löwensohn Emilné Somogyvamos	9	6-10	50% T
Heiszler Jakab Kecsege pusztá (Tolna m.)	15	1-6	50% T

II. nyaras.

Magyar Kegyes Tanítórend Mernye (Somogy m.)	60	20	T
Sumonyi Tógazdaság Su- mony (Baranya m.)	100	40	70% P
gr. Zichy Rafael Felsőszent- iván (Fejér m.)	50	20-40	50% P
Méhes Ottó bérő Geszti (Somogy m.)	10	50-60	vegyes
gr. Somssich Béla örökösei Babócsa (Somogy m.)	8	15-20	80% P
gr. Jankovich Bésán József Geszti (Somogy m.)	15	25	60% T

Harcsa.

Komlósi József Sióagárd
(Tolna m.) 100 drb.

Süllő.

Komlósi József Sióagárd
(Tolna m.) 100 drb.

Árjegyzés. A Halbizományi és Halértékesítő rt. és a Zimmer Ferenc halkereskedelmi rt.-tól nyert értesítés szerint 1938. december hó folyamán a nagybani halarak kilogrammonként a következők voltak:

Édesvízi élőponty...	nagy	1:35—1:50 P
	közép	1:20—1:35 "
	kicsi	0:90—1:10 "
Édesvízi jegeltponty	nagy	1:00—1:20 "
	kicsi	0:70—0:95 "
Balatoni fogassüllő	I. oszt.	5:20 "
	II. "	3:20 "
	III. "	2:60 "
	IV. "	2:20 "
Fogas süllő...	I. oszt.	4:00—5:00 "
	II. "	3:50—3:80 "
	III. "	2:20—2:80 "
	IV. "	2:20—2:80 "
Harcsa ...	nagy	3:00—3:60 "
	közép	2:00—2:80 "
	kicsi	2:00—2:80 "
Csuka		1:20 "
Compó		90—1:10 "
Márna		1:20—1:40 "
Pisztrángsügér		1:10 "
Kárász		0:35—0:80 "
Keszeg		0:35 "
Balatoni keszeg		0:35 "

A lap kiadásáért felelős: Dr Unger Emil.

BARTA LIPÓTNÉ HALKERESKEDŐ

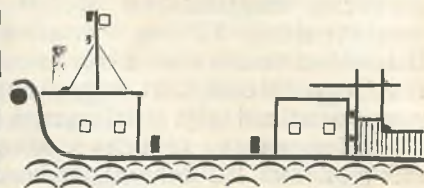
TELEFON.

Iroda: 185—0—71.

Üzlet: 185—5—84.

BUDAPEST, IX., KÖZP. VÁSÁRCSARNOK

ZIMMER FERENC

Halkereskedelmi Rt.

Veszünk és eladunk bármily mennyiségű élő- és jegelthalat.

Központi telep: IX., Gönczy Pál u. 4. T.: 185-4-48.

Fióküzletek: IX., Központi vásárcs. T.: 185-4-48.

V., gr. Tisza István u. 10. T.: 181-6-79.

VII., Garay téri vásárcs. T.: 130-4-48.

Iroda: VIII., Horánszky utca 19. T.: 135-3-39.

Budapest.

▶▶▶ HALÁSZHÁLÓ

puha insleg és kötél. hálófonal, parafa-alatt-ság, rebzsinór minden mennyiségben kapható

Ádám Miksa Rt.-nál Budapest.

Telefón szám:
18—59—65.

Főüzlet: IV., Ferenc József rakpart 6—7.
A Ferenc József hid és Erzsébet hid között.

Telefón szám:
13—98—61.

Fióküzlet: VII. kerület Thököly-út 16. szám.
A Keleti pályaudvar ind. oldalával szemközt.

Fakátrány

I-a. minőségű minden mennyiségben

POSNANSKY és STRELITZ

Budapest, V., Zsitvay Leó-u. 13. Tel.: 122—829.

HALBIZOMÁNYI ÉS HALÉRTÉKESÍTŐ RT.

A MAGYAR TÓGAZDASÁGOK RT. KIZÁRÓLAGOS BIZOMÁNYOSA

Igazgatóság: Budapest, V., József-tér 8. Tel.: 18-09-21, 18-09-22.

Levélcím: Budapest 4, postafiók 271. Távirati cím: Tógazdaságok.

Telep és iroda: Budapest, IX., Csarnok-tér 5. Telefon: 18-56-36.

Elárúsítóhely: Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Tel.: 18-56-36.

Szállítási iroda: Budapest, I., Budaörsi-út 87. Telefon: 26-87-16.

Megvesszük tógazdaságok egész haltermését, szállítunk a Magyar Tógazdaságok rt. kezelésében levő tógazdaságokból elsőrendű, gyorsnövésű egy- és kétnyaras tenyészpontyot, anyapontyot, minden más tenyészhalat s megtermékenyített fogassüllőikrárt.

